

CSO-FORUM 2025

Sammanfattning:

Regeringens årliga civilsamhällesforum för dialog och samverkan inom utvecklingssamarbetet, CSO-forum 2025, ägde rum den 1 oktober med ett stort deltagande från en bred bas av svenska civilsamhällesrepresentanter, företrädare för regeringen, UD, Sida och andra aktörer inom biståndet. Forumet präglades av en konstruktiv ton och en tydlig vilja att hitta gemensamma lösningar och fortsätta dialogen för att möta växande utmaningar i en snabbt föränderlig värld.

Bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa och statssekreterare Karin Juhlin presenterade i anföranden och i öppna diskussioner regeringens politik och reformagenda där fokus ligger fast på resultat, transparens och en starkare koppling till utrikes-, handels- och säkerhetspolitik, med Ukraina som främsta prioritet. Samtidigt framhölls även bland annat SRHR, klimatfrågan, innovation och synergier som viktiga centrala områden, och civilsamhället lyftes som en nyckelpartner i genomförande och dialog.

Deltagarna från civilsamhället betonade vikten av att värna ett starkt och evidensbaserat bistånd, bibehålla närvaro där insatser gör skillnad, och stärka stödet till lokala aktörer i en tid av ökad fragilitet, polarisering, och repression. Flexibla och långsiktiga finansieringsmodeller efterlystes, liksom stöd för normförändring och preventiva insatser. Vikten av ett fortsatt starkt svenskt ledarskap inom bland annat jämställdhet, barns rättigheter, klimatfrågor, SRHR och globala hälsoinitiativ betonades. Digitalisering och AI lyftes som möjligheter för effektivisering, men relaterade risker kräver investeringar i utbildning och säkerhet. Innovativa och tillitsfulla partnerskap framhölls som centrala för att nå hållbara lösningar på alla områden.

1. Inledning:

GÅ-arbetsgruppens ordförande Charlotta Norrby och UrIU Camilla Nevstad-Bruzelius inledde med att hälsa deltagarna välkomna och tacka för den goda uppslutningen. Regeringen ser civilsamhället som en viktig aktör, och den öppna dialogen som förs under CSO-Forum beskrevs som ett värdefullt tillfälle att fördjupa förståelsen och dela expertis.

GÅ-nätverket och Gå-arbetsgruppen:

Det uppmärksammades att de gemensamma åtagandena, GÅ, firar 10 år. Initiativet till GÅ togs av dåvarande biståndsminister Hillevi Engström, efter önskemål från civilsamhället. En enkät genomfördes 2022, vilket ledde till en handlingsplan för att stärka GÅs möjlighet att bättre lyfta civilsamhället som resurs. Arbetet följs upp och uppdateras kontinuerligt. Det betonades att engagemang på hög nivå är avgörande, och att nätverk och arbetsgrupp bör överväga vilka idéer som är realistiska att genomföra.

Malin Flemström från The Hunger Project/arbetsgruppen för GÅ, berättade om årets arbete som utgår från utvärdering och handlingsplan. Arbetsgruppen består av CSO representanter, UD och Sida, och aktiviteterna har inkluderat:

- Diskussioner om strategisk och resurseffektiv användning av civilsamhället
- Strategiprocesser i samarbete med Sida och UD
- Aktivt deltagande i CSO-forum

Vidare hölls val av ny arbetsgrupp och valberedning. Medlemmarna presenterades, med både omval och ett nyval. Röstningen skedde genom acklamation. Julie Bergenholz Foglander valdes till sammankallande för GÅ-arbetsgruppen.

2. Bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa: Reformagendan i ljuset av trender inom det globala biståndet

Moderator Cecilia Nilsson Kleffner, Verksamhetschef, CONCORD Sverige

I sitt anförande underströk **Bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (HBM)** att det svenska biståndet genomgick en omfattande förändringsprocess, den största biståndsreformen på flera decennier. Sveriges handel och biståndspolitik har hamnat i centrum, särskilt i ljuset av kriserna i Gaza, Ukraina och Sudan. Reformagendan syftar till att förnya, fokusera och effektivisera biståndet, med skärpt fokus på resultat, transparens och uppföljning. Samtidigt har kopplingen mellan utvecklingspolitiken och andra politikområden, såsom utrikes-, säkerhets-, handels-, klimat- och migrationspolitik, förstärkts i syfte att skapa en mer sammanhängande och strategisk helhet. Sverige ska tala med en röst, betonade HBM, eftersom det är då landet får verkligt genomslag internationellt.

Den enskilt viktigaste prioriteringen är Ukraina. Stödet till Ukraina beskrevs som både omfattande och meningsfullt, och vilande på två grunder: Solidaritet och moraliskt ansvar, samt Sveriges egen säkerhet. HBM betonade att det svenska engagemanget i Ukraina är långsiktigt. Stödet skall läggas om från enstaka punktinsatser till att stärka den ukrainska statens kapacitet. Sveriges stöd skall vara brett, strategiskt och resultatinkänt. Bland annat hade Sverige bidragit till att reparera Ukrainas energisektor och annan kritisk infrastruktur. Reformerna inom mediefrihet, decentralisering och jämställdhet har också stöttats. Sverige har öronmärkt 100 miljoner kronor till civilsamhället i Ukraina, och det betonades att akuta humanitära nödsatser fortsatt skulle prioriteras.

För att möjliggöra utökat stöd till Ukraina samt för att möta nya behov och strategiska mål krävs omprioriteringar. Det bilaterala stödet till Myanmar kommer att fasas ut, även om humanitärt stöd kvarstår. Fler utfasningar var att vänta och skulle hanteras med respekt, tydlighet och dialog. Synergiagendan betonar att bistånd inte räcker för långsiktig utveckling, handel, institutioner och kunskapsutbyte behövs. Biståndet kan fungera som en katalysator för tillväxt och självständiga partnerskap. Målet är att länder kan gå från biståndsberoende till jämbördiga handelsrelationer. I vissa länder var det dags att ta steget från "aid to trade"- ett erkännande av att biståndet gjort sitt jobb.

Sverige bör använda sin samlade resursbas, myndigheter, civilsamhälle och näringsliv, för att möta efterfrågan från samarbetsländer. Civilsamhällesorganisationer har en viktig roll i Team Sweden-projekt, särskilt för att säkerställa hållbarhet och rättighetsperspektiv. Handel och bistånd är sammanlänkade verktyg, där synergieffekter är avgörande för att bygga hållbara samhällen

HBM uppmärksammade att den nya humanitära biståndsstrategin nu har trätt i kraft och markerade en ambitionshöjning för livräddande insatser och skydd av de mest utsatta, med tydligt fokus på det humanitära kärnmandatet, att agera principfast, snabbt, effektivt och träffsäkert där behoven är som störst. Innovation, kostnadseffektivitet och nya partnerskapsmodeller lyftes fram som centrala delar. Regeringen har också betonat behovet av stärkt samverkan med civilsamhällesorganisationer och lokala aktörer, samt ett förstärkt arbete för att öka respekten och förståelsen för internationell humanitär rätt och humanitärt tillträde.

HBM lyfte särskilt den humanitära situationen i Gaza, där svält och akut undernäring bland barn ökade snabbt. Den 25 september beslutade regeringen om ett nytt stödpaket till Gaza på 420 miljoner kronor, vilket innebar att Sverige sedan krigets början hade bidragit med över en och en halv miljard kronor i humanitärt stöd till området. Samtidigt fortsätter Sverige att driva på för ökat humanitärt tillträde.

Civilsamhällesorganisationer lyftes fram som centrala partners i biståndets genomförande. Regeringen har en tydlig ambition att öka andelen bistånd som kanaliseras till civilsamhället, både svenska och internationella aktörer. Civilsamhällets unika fördelar betonades: lokal förankring och kunskap, snabb respons vid kriser, och förmåga att bidra till långsiktiga förändringsprocesser. Dessutom är civilsamhället centrala försvarare av demokrati och mänskliga rättigheter förkämpar mot korruption, och för en hållbar utveckling.

Stödet till civilsamhället skall ske genom den nya CSO-strategin, men också genom innovativa partnerskap och nya verktyg. Reformen av stödet till civilsamhället var en central del av regeringens reformagenda, med målet att skapa nya möjligheter till direkta partnerskap, särskilt för lokala aktörer i samarbetsländerna. Reformen syftar också till att göra stödet mer transparent, mer fokuserat och att främja ökat lärande. HBM uttryckte förståelse för att förändringar kunde vara utmanande, och betonade vikten av dialog och samarbete. HBM efterfrågade synpunkter och konstruktiva förslag från civilsamhället för att ta processen vidare.

Avslutningsvis lyfte HBM att Sverige fortsatt är ett av världens mest generösa givarländer, med ett starkt, kunnigt och engagerat civilsamhälle. För att möta en snabbt föränderlig värld krävs samarbete, öppenhet och mod. Genom gemensamt lärande och nya lösningar kan biståndet bli mer effektivt och resultatriktat. Regeringen vill stärka partnerskapet med civilsamhället, inte bara som genomförare, utan som strategiska aktörer i biståndets utformning.

I efterföljande frågestund lyfte deltagarna särskilt frågor om prioriteringar inför mandatperiodens slut, klimatbiståndets roll, civilsamhällets ställning, små- och medelstora företags roll i biståndet, och behovet av att stärka skrivningar om lokala myndigheter, demokrati och mänskliga rättigheter i biståndsstrategierna. Sveriges normativa roll i den globala biståndspolitik och en oro över att det ökade fokuset på landnivå i de globala strategierna riskerade att minska vårt inflytande i internationella sammanhang lyftes. Andra teman som togs upp var balansen mellan humanitärt och långsiktigt bistånd, utvecklingsbankernas roll, utökat myndighetsstyrning, HBTQI-personers rättigheter, samt hur biståndets effektivitet bäst mäts och organiseras.

HBM Dousa underströk i sina svar att fokus nu ligger på att genomföra beslutade reformer. Klimatbiståndet lyftes som en särskilt viktig prioritering, där en stor del av stödet kanaliseras via effektiva multilaterala aktörer. HBM lyfte också att svenska insatser på området blir ännu viktigare när andra länder drar sig tillbaka. Gällande små- och medelstora företag höll HBM med om att de ofta får för lite uppmärksamhet, trots att Sverige har tusentals företag med potential att bidra mer. FN:s upphandlingssystem är svårt att ta sig in i, och Business Sweden har fått i uppdrag att stötta svenska företag i detta hänseende. HBM lyfte vikten av att arbeta i en "Team Sweden"-anda, där olika aktörer samarbetar för att stärka Sveriges roll internationellt. HBM betonade vidare att alla aktörer, nya som etablerade, måste kunna visa resultat – annars dras stödet in. HBM underströk vidare att Sverige fortsatt kommer att stödja globala insatser, men att det ökade fokuset på landnivå är en viktig del av regeringens ambition att tydliggöra ansvar och insatser. Han betonade vikten av helhetsperspektiv i biståndet, där humanitära och långsiktiga insatser samverkar, och lyfte också regeringens intention att fortsatt stå upp för mänskliga rättigheter – inklusive jämställdhet och HBTQI-personers rättigheter. Inspel om hur strategier kan förbättras är alltid välkomna, men HBM menade att rätt fokus redan finns. Vad gäller frågan om myndighetsstyrning underströk HBM att myndigheterna under regeringen är fortsatt fristående, men att det i tider av förändring är naturligt att dialogen mellan tex Sida och regeringen blir tätare. Avslutningsvis tackade HBM för samtalet och uppmanade deltagarna att höra av sig – via mejl, möten eller telefon – för fortsatt dialog och tydliga besked.

3. Parallella rundabordssamtal med utgångspunkt i Sveriges biståndspolitik

Övergripande frågeställningar:

- *Vad är civilsamhällets roll i ett nytt geopolitiskt landskap för biståndet?*
- *Synergier, samverkan och nya partnerskap: Möjligheter, förutsättningar och utmaningar*

Introduktion: Sammanfattning av rundabordssamtal

De sju rundabordssamtalen samlade expertis kring globala utmaningar inom hälsa, SRHR, klimat, digitalisering och civilsamhällets roll. Diskussionerna visade hur politisk polarisering, minskade resurser och förändrade maktförhållanden försvårar rättighetsbaserat och långsiktigt arbete. Regeringens ökade fokus på

resultat, mätbarhet och transparens välkomnades generellt. Samtidigt noterades att i komplexa kontexter är flexibilitet och behovsanpassning avgörande. Digitalisering och AI framhölls som verktyg med potential att effektivisera arbetet och främja demokratisering, men också som riskfaktorer för ojämlikhet och urholkning av rättighetsperspektiv. Civilsamhällets roll lyftes som central i flera sektorer. För att möta komplexa utmaningar krävs inkluderande och innovativa partnerskap mellan civilsamhälle, stat, näringsliv och internationella aktörer. Flera samtal efterfrågade nya gemensamma plattformar för dialog, tydligare och enklare regelverk för samverkan, samt strukturer som främjar tillit och lokal förankring. Deltagarna betonade slutligen vikten av att Sverige behåller sin ledande roll i att försvara demokrati och mänskliga rättigheter, särskilt i fragila och repressiva miljöer där civilsamhället är under press.

Rundabordsamtal, Sammanställning av diskussioner:

Grupp 1, sexuell och reproduktiv hälsa: Behov och vägval i ett förändrat landskap för SRHR globalt

Samtalsledare, Jessica Poh Janrell, RFSU

Deltagarna lyfte hur traditionella mansnormer, ökad nationalism och politisering av SRHR-frågor försvårar arbetet, särskilt kring jämställdhet och HBTQ-frågor. Självrensning bland organisationer är ett växande problem, där man undviker att lyfta känsliga frågor. Unga saknar ofta grundläggande kunskaper, och flickors rättigheter används ofta symboliskt utan konkreta åldersspecifika handlingsplaner. Personer med funktionsnedsättningar glöms bort i bistånds- och rättighetsarbete. Alkohol identifierades som ett hinder, särskilt för kvinnor i utsatta miljöer. Minskade globala finansiella resurser påverkar mödra- och barnhälsovård negativt, och det svenska civilsamhället tappar stöd i skiftet från bistånd till handel. För att möta dessa utmaningar föreslogs ökat stöd till lokala aktörer, lokaliseringstrategier, samt stärkt kärnstöd till berörda organisationer. Ambassadernas roll bör utvecklas med vägledningar för inkludering av civilsamhället. Deltagarna efterfrågade mer konkret stöd till ungdomsledda initiativ och flickors rättigheter, investeringar i omsorgsekonomi och våldsprevention, samt att skolans roll i sexualundervisning skall lyftas i dialog med partners. Slutligen uppmanades regeringen att behålla sin globala ledartröja inom SRHR, säkerställa att finansiering motsvarar åtaganden och främja trygga rum för dialog och långsiktig förändring.

Huvudbudskap:

- Sverige/Team Sweden bör ta ledartröjan i det globala normativa SRHR-arbetet, inklusive genom fokus på att försvara för flickors och ungas rättigheter.
- Sverige bör mobilisera finansiering för SRHR genom samverkan med likasinnade aktörer.
- Civilsamhället behöver långsiktigt stöd för att driva lokalt förankrat SRHR-arbete, inklusive normförändring och våldsprevention.

Grupp 2 Bekämpning av hälsohot: Lärdomar och vägar framåt för effektiva ansatser och partnerskap i en förändrad sektor

Samtalsledare: Sanna Gustafsson Läkare utan gränser

Deltagarna lyfte bredden av hälsohot – från psykisk ohälsa och antibiotikaresistens till malaria och könsbaserat våld. Gemensamt är att det finns globala brister i tillgång till vård och minskade resurser till förebyggande insatser och långsiktigt arbete, särskilt i utsatta kontexter. Flera deltagare betonade att enbart humanitära insatser inte räcker – det krävs helhetsgrepp som inkluderar folkhälsa, beteendeförändringar och stöd till marginaliserade grupper, inklusive personer med funktionsnedsättning. Förebyggande insatser är på lång sikt kostnadssparande. För att möta dessa utmaningar föreslogs ökad mobilisering av resurser, inklusive lokal finansiering och skatt på särskilda varor. Deltagarna efterfrågade ett starkare fokus på långsiktigt stöd till global hälsa, inklusive fortsatt stöd till globala aktörer till Gavi, Globala Fonden och WHO. Digitalisering och AI lyftes som möjligheter, men också som risker för ökade ojämlikheter. Samverkan mellan aktörer, investeringar i infrastruktur och attitydförändringar, samt bättre inkludering av civilsamhället i hälsopolitiken – både nationellt och internationellt – lyftes som centrala vägar framåt.

Huvudbudskap:

- Minskade biståndsmedel får allvarliga hälsokonsekvenser – färre förebyggande insatser riskerar att skapa framtida hälsokriser, särskilt för utsatta grupper.
- Stärk stödet till globala hälsoinitiativ och lokalsamhällen – bredare finansiering och långsiktigt engagemang krävs för att möta komplexa hälsohot.

- Kombinera humanitärt och långsiktigt arbete – inkludera fler aktörer och utveckla innovativa partnerskap för hållbara lösningar.

Grupp 3, digitalisering: Möjligheter, risker och vägval för civilsamhället

Samtalsledare: Maria Taddesse, We Effect

Deltagarna diskuterade hur digitalisering och AI skapar både nya risker och nya möjligheter för civilsamhället. Nya verktyg kan frigöra tid, förbättra ansökningar och möjliggöra djupare analyser. Digitala plattformar stärker därtill människors möjlighet att göra sina röster hörda, och ökar tillgång till språk och information, vilket kan bidra till demokratisering och maktförskjutning. Ett gemensamt intresse för att utveckla AI-modeller anpassade för bistånds- och utvecklingsverksamheter lyftes. Risker identifierades i form av överanvändande av AI-verktyg i utlysningar och ansökningar vilket kan leda till generaliseringar i språk och evidens som kan underminera evidens och urholka ett människorättsperspektiv. Ökad digital närvaro i kombination med ökade möjligheter till övervakning innebär nya säkerhetsrisker för MR-aktivister. Samarbete mellan människorättsorganisationer och säkerhetsaktörer lyftes som en intressant möjlighet för att hantera komplexa säkerhetsmiljöer. Diskussionen belyste även behovet av att balansera krav på evidens med utrymme för innovation och experiment.

Huvudbudskap:

- Digitalisering och AI frigör tid och resurser, stärker analysförmåga och främjar demokratisering genom ökad tillgång till information.
- Risker inkluderar bristande projektunderlag, urholkat människorättsperspektiv och säkerhetsproblem för MR-aktivister.
- Utbildning i digitala verktyg och samarbete mellan civilsamhälle och säkerhetsaktörer kan stärka kapacitets- och säkerhetsaspekter.

Grupp 4, det krympande utrymmet för civilsamhället: Verksamhet i stängda miljöer

Samtalsledare: Gabrielle Gunneberg, Civil Rights Defenders

Deltagarna beskrev hur civilsamhällets utrymme minskar globalt i takt med ökad polarisering, auktoritära tendenser och attacker mot människorättsförsvarare. CSO:er möter allt större hinder i konfliktdrabbade och repressiva miljöer, där långsiktigt arbete försvåras. Samtidigt sker en ökad styrning av CSO:ers verksamhet kopplat till bistånd, vilket väcker frågor om oberoende, tillit och resultatkrav. Ökat förtryck, kriminalisering av MR-försvarare och nedmontering av rättigheter, särskilt för HBTQI-personer i stängda miljöer gör krav på transparens och resultatmätning enligt reformagendan mycket utmanande. Behovet av ett strategiskt, samordnat och långsiktigt biståndsarbete som är anpassat till dagens utmaningar, där CSO:er ges utrymme att verka, och Sverige tar en aktiv roll i att försvara demokrati och mänskliga rättigheter globalt, framhölls. Deltagarna uppmanade bland annat regeringen att inte avsluta bistånd där svenska insatser gör stor skillnad samt att finansieringen av Ukraina framgent bör hanteras utanför biståndsramarna. Frågan om civilsamhällets roll inom Team Sweden lyftes och deltagarna uttryckte även en önskan om att CSO:er inkluderas i Business Sweden, för att bredda samarbetet och synliggöra civilsamhällets bidrag.

Huvudbudskap

- Polarisering och attacker mot MR-försvarare ökar globalt. Biståndet bör inte avslutas där Sverige gör skillnad till det bättre.
- Styrningen av CSO:er väcker frågor om oberoende, och reformagendans ökade krav på resultat och effektivitet försvårar arbete i stängda miljöer. Beslut bör tas i samråd med CSO:er, med fokus på tillit, expertis och långsiktighet.

Rundabordsamtal – Grupp 5, klimat och finansiering: Innovation, maktbalans och lokalt ägarskap

Samtalsledare: Julia Schalk, WaterAid

Deltagarna lyfte behovet av nya finansieringsformer som når både globalt och lokalt, särskilt till samhällen långt från maktens centrum. Katalytisk finansiering identifierades som en nyckel för att skala upp lösningar, men utan strukturer för förtroende och partnerskap riskerar innovation att bli ineffektiv eller exkluderande. Klimatförändringar förvärrar humanitära kriser, och maktobalanser mellan företag och lokala aktörer kan leda till säkerhetsrisker för miljöförsvarare. Lokalt ägarskap lyftes som grundläggande för verklig innovation

och hållbarhet. För att möta dessa utmaningar föreslogs gemensamma forum mellan UD, Sida, civilsamhället och näringslivet. Deltagarna betonade vidare behovet av bindande krav och kontrollmekanismer för företags ansvarstagande samt att både nationellt och globalt klimatarbete måste värnas. En samsyn kring begrepp som "innovation" och "katalytiskt" efterfrågades, då olika tolkningar skapar hinder för samverkan och resursfördelning. Samverkan kräver tydliga roller, gemensamma arenor och ansvarsutkrävande, och ett ökat och tydligare stöd till samverkan mellan civilsamhälle och företag ses som avgörande för att lösningar ska nå dit de gör störst skillnad. Det föreslås även att klimatanpassning prioriteras, och att det blir enklare för företag att certifiera sig och ta ansvar. För att möta dessa utmaningar föreslogs gemensamma dialog-forum mellan UD, Sida, civilsamhället och näringslivet.

Huvudbudskap:

- Resurser måste nå lokala samhällen – nya finansieringsmodeller krävs för att möta klimatkrisen rättvist.
- Innovation kräver stödjande strukturer – utan förtroende och samverkan riskerar lösningar att bli ineffektiva.
- Gemensam förståelse av begrepp som "innovation" och "katalytiskt" är avgörande för att styra resurser rätt.

Rundabordssamtal – Grupp 6, klimatbistånd och partnerskap: Omställning, maktbalans och nya samarbetsformer

Samtalsledare: Anja Ipp, Naturskyddsföreningen

Deltagarna lyfte att klimatbiståndet står inför stora förändringar med nya aktörer, utfasning av traditionella insatser och ökade krav på effektivitet. Investeringar tenderar att gå till större aktörer och centraliserade partnerskap, vilket riskerar att underminera lokalt ägda initiativ och marginalisera gräsrotsorganisationer. Barn- och ungdomsorganisationer lyftes som nyckelaktörer för långsiktig förändring, liksom religiösa aktörer, som har stor räckvidd och moralisk legitimitet. Klimatfrågan fragmenteras alltför ofta i stuprörslöslig, där biologisk mångfald, utsläpp och miljö hanteras separat. Klimatförändringar förvärrar akuta konflikter och humanitära kriser, och kommer också att leda till långsiktiga demografiska förändringar. Insatser på området tenderar dock att styras mot det som är enklast att genomföra och mäta, snarare än där behoven är störst och insatser kan ge mest långvarig effekt. Det finns en växande insikt om att hela samhället – inklusive banker, civilsamhälle och näringsliv – måste ses som partners i den kommande omställningen som behövs. Ökad global politisk polarisering och brist på tydliga regelverk för klimatfinansiering försvårar dock samarbetet på flera nivåer. Deltagarna efterfrågade stärkta mekanismer för ansvarstagande och transparens, inte minst för globala fonder.

Huvudbudskap:

- Privata aktörer blir alltmer närvarande i klimatbiståndet, vilket skapar både möjligheter och risker. Tydliga regelverk och gemensamma arenor behövs för ansvarstagande, transparens och samverkan mellan civilsamhälle, näringsliv och statliga aktörer.
- Lokala aktörer måste stärkas – centralisering minskar tillgången för de som ofta levererar störst effekt. Incitament för småskaliga och lokalt ägda klimatlösningar behövs.
- Resultatfokus är viktigt men kräver balans: Effektivitet och mätbarhet får inte styra bort från de mest utsatta, och incitament och finansieringsmodeller måste balanseras mellan vinst och behov.

Grupp 7: Civilsamhällets stärkta roll i ett pressat humanitärt system – möjligheter och utmaningar

Samtalsledare: Amira Malik Miller, ACT Svenska Kyrkan

Det humanitära systemet är hårt pressat, med kraftigt underfinansierade appeller trots ökande behov. "Humanitarian Reset" innebär både möjligheter till effektivisering, men riskerar att genomföras utan tillräckliga resurser. Lokala aktörer får större ansvar men saknar motsvarande stöd och inkluderas bristfälligt i centrala mekanismer och processer. Lokalisering innebär en maktförskjutning som kräver ärlig ökad resurs- och riskdelning, vilket ännu inte har realiserats i praktiken. Sveriges nya humanitära biståndsstrategi och CSO-strategi betonar lokaliseringssåtaganden, vilket är välkommet, men den övergripande styrningen saknar koppling till nexus och förebyggande arbete som bygger motståndskraft och klimatanpassning. Utfasning av bilateralt samarbete i fragila kontexter ökar trycket på humanitära insatser och försvårade möjligheterna till långsiktiga och förebyggande insatser, medan utvecklingsbanker får ett oproportionerligt ansvar. Humanitär diplomati är allt viktigare att stödja, särskilt i kontexter där internationell humanitär rätt (IHL)

urholkades. Innovation och digitalisering lyftes som viktiga områden för humanitära aktörer att anamma, utan att underminera humanitära principer eller förvärra ojämlikheter. För att möta utmaningarna föreslogs att Sverige borde stärka sitt humanitära stöd och långsiktiga utvecklingsstöd (inklusive kapacitetshöjande insatser) i fragila miljöer, inklusive det långsiktiga, förutsägbara stödet, samt det kapacitetsstärkande stödet, till lokala och nationella humanitära aktörer. Vikten av att humanitära styrningsdokument och strategier inkluderar nexus och förebyggande åtgärder, särskilt i fragila kontexter betonades. Samverkansplattformar för evidensbaserat samarbete för den svenska resursbasen (inklusive finansiering för insamling av primärdata), och för innovativa partnerskap och lösningar efterfrågades. Det betonades att säkerhetsintressen inte får gå före humanitära behov.

Huvudbudskap

- Stärk lokala humanitära aktörer långsiktigt – ge dem resurser att möta ökade förväntningar på ett säkert, transparent och hållbart sätt.
- Skydda engagemanget i fragila kontexter – investera mer i förebyggande insatser och säkerställ att utvecklingsaktörer kan verka där behoven är som störst.
- Utveckla partnerskap inom svensk resursbas – tänk gemensamt och innovativt kring partnerskap och resurser.

4. Samtal med statssekreterare Karin Juhlin:

Moderator, Charlotta Norrby, SMR samt Ordförande i GÅ-nätverkets arbetsgrupp

Statssekreterare Karin Juhlin inledde med att lyfta Sveriges starka och betydelsefulla bistånd, och betonade att civilsamhället spelar en avgörande roll – utan er hade mycket gått förlorat. Hon uttryckte tacksamhet för det varma mottagandet och berättade att hon redan träffat ett femtontal organisationer i mindre grupper för fördjupade samtal. Även om det finns olika perspektiv och målbilder, både mellan regeringen och civilsamhället och inom civilsamhället självt, såg hon detta som en styrka som bidrar till utveckling och inspiration. Hon betonade vikten av att ta vara på den kunskap och resursbas som civilsamhället utgör, och uttryckte ödmjukhet inför uppdraget och framtiden.

Moderator Charlotta Norrby lyfte därefter flera centrala teman med utgångspunkt i tidigare rundabordssamtal: Behovet av att Sverige fortsatt tar en ledande roll inom SRHR, särskilt i en tid av ökat motstånd globalt, och hur regeringen säkerställer långsiktigt stöd trots utfasningar i vissa länder. Hon tog också upp skiftet från globalt till mer landfokuserat stöd, och hur detta påverkar civilsamhällets möjligheter. Frågan om krympande utrymme för civilsamhället i auktoritära kontexter lyftes, liksom risker när ambassader stängs och Sverige drar sig tillbaka. Slutligen diskuterades klimatbiståndets bredd – att det inte bara handlar om klimat utan också om vatten, sanitet, barnrätt och religiösa aktörers roll – samt hur man bäst definierar och riktar katalytiskt och innovativt stöd.

Statssekreterare Juhlin betonade att SRHR är en prioriterad fråga för regeringen, även om området möter ett allt hårdare motstånd internationellt. Hon uttryckte stolthet över Sveriges tydliga röst i dessa frågor och lyfte att flera ministrar, inklusive statsministern konsekvent står upp för dessa rättigheter i internationella sammanhang. Hon betonade att det inte bara handlar om finansiellt stöd, utan också om vad Sverige säger och hur vi agerar. När det gäller förändringar i biståndsstrategier och utfasningar förklarade hon att dessa beslut är komplexa och påverkas av flera faktorer – inte bara biståndsmedel, utan även ambassadnärvaro, näringslivssamarbeten och andra verktyg. Hon underströk att utfasningar sker gradvis, ofta över ett år, och att det är viktigt att väga in både takt och tajming. Det är enklare att gå in med stöd än att avsluta det, och därför krävs särskild varsamhet vid exit. I klimatfrågan lyfte hon att Sverige har mycket att erbjuda – inte bara finansiella resurser, utan också innovation, hållbar teknik och ett starkt hållbarhetstänk. Hon betonade att klimatfrågan är bred och berör många sektorer, från vatten och sanitet till barns rättigheter. Hon välkomnade frågan om katalytiskt och innovativt stöd och efterlyste ett mer gemensamt och begripligt språk kring begrepp som ofta används men sällan definieras tydligt.

Medskick från deltagarna inkluderade en förståelse för att prioriteringar måste göras, men samtidigt lyftes oro för att utvecklings- och fredsinsatser riskerar att nedprioriteras i svåra kontexter. Det framhölls att humanitära insatser ofta behöver kompletteras med långsiktigt utvecklingssamarbete för att skapa hållbara lösningar, och att ett ensidigt fokus på akuta behov kan försvåra detta. Andra lyfte vikten av att Sverige fortsatt bidrar till konfliktlösning och diplomati, särskilt i länder där Sverige historiskt haft en stark roll. Flera röster betonade vikten av vatten- och sanitetsfrågor, som tidigare haft en självklar plats i strategier men som nu upplevs som osäkra i prioriteringen. Det efterfrågades tydlighet kring om detta är en medveten nedprioritering eller en oavsiktlig följd av omläggningar. Barnrättsorganisationer påminde om att barn ofta glöms bort när säkerhet och handel får större utrymme, och att flickors särskilda behov riskerar att osynliggöras när kvinnor och flickor klumpas ihop som en enhetlig målgrupp. Andra lyfte att det är svårt att mäta resultat i auktoritära kontexter där civilsamhället motverkas, men att frånvaron av civilsamhällesaktörer skulle få ännu allvarigare konsekvenser. Det betonades att biståndet är en begränsad resurs som måste nå de mest utsatta – särskilt barn och unga – och att det är viktigt att låta biståndet vara just bistånd, inte ett verktyg för andra politiska mål. Slutligen lyftes att lokala aktörer ofta bär det största ansvaret i humanitära insatser, men samtidigt är de mest sårbara. Det efterfrågades fortsatt stöd, förtroende och dialog med dessa aktörer, särskilt i ljuset av den så kallade "humanitarian reset" där förväntningarna på lokala aktörer ökar.

Avslutningsvis tackade statssekreterare Karin Juhlin för en givande dag och uppmuntrade till fortsatt dialog. Hon betonade vikten av att ta vara på plattformar som GÅ, och forum som detta, där öppenhet och gemensamt ansvar präglar samtalet. Det är inget vi ska ta för givet, men något som har byggts upp över tid och därför måste värnas. Hon uttryckte uppskattning för alla möten och medskick under dagen, och välkomnade fortsatt kontakt – oavsett om det sker via mejl, möten eller nya initiativ. Ingen utesluts, och hon ser fram emot att fortsätta samtalen med hela bredden av civilsamhällets aktörer.

Agenda civilsamhällesforum 1 oktober 2025

Drottninggatan 4 [rum: Lunden]

08.30 – 09.00 Registrering och kaffe

09.00 – 09.10 Inledande hälsningsord

Camilla Nevstad Bruzelius, utrikesråd för internationellt utvecklingssamarbete

Charlotta Norrby, generalsekreterare, Svenska Missionsrådet

09.10 – 09.40 De gemensamma åtagandena (GÅ)

- Presentation av årets arbete inom arbetsgruppen för GÅ
- Val av ny arbetsgrupp och ny valberedning
- Reflektion kring 10 år med GÅ

09.40 – 10.20 Paneldiskussion: Reformagendans genomförande och nästa steg

Jan Pettersson, kanslichef Expertgruppen för biståndsanalys (EBA), presenterar pågående studie.

Peter Kvist, chef policygruppen UD:s enhet för internationellt utvecklingssamarbete och

Annika Otterstedt, chef Sidans resultatavdelning, kommenterar.

10.20 – 10.40 Kaffe och smörgås

10.40 – 11.30 Bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa: Reformagendan i ljuset av trender inom det globala biståndet

11.30 – 12.30: Parallella rundabordssamtal med utgångspunkt i Sveriges biståndspolitik

Övergripande frågeställningar:

- Vad är civilsamhällets roll i ett nytt geopolitiskt landskap för biståndet?
- Synergier, samverkan och nya partnerskap: Möjligheter, förutsättningar och utmaningar

Tema I: Förbättrad hälsa för de mest utsatta: Hotade framsteg och nya vägval

Grupp 1: Sexuell och reproduktiv hälsa: Behov och vägval i ett förändrat landskap för SRHR globalt

Grupp 2: Bekämpning av hälsohot: Lärdomar och vägar framåt för effektiva ansatser och partnerskap i en förändrad sektor

Tema II: Främja frihet och bekämpa förtryck: Ökade utmaningar och nya möjligheter

Grupp 3: Digitalisering ur ett utvecklingsperspektiv: Möjligheter och risker.

Grupp 4: Det krympande utrymmet för civilsamhället globalt: Förutsättningar för effektiv verksamhet i stängda miljöer

Tema III: Utökat och effektiviserat klimatbistånd: Nya partnerskap

Grupp 5: Innovativa och katalytiska insatser för en global klimatomställning

Grupp 6: Nya partnerskap inom klimatbiståndet: Förutsättningar och mervärde

Tema IV: Humanitära frågor: Innovativa ansatser för att möta ökande behov

Grupp 7: Civilsamhällets stärkta roll i ett pressat humanitärt system – möjligheter och utmaningar

12.30 – 13.30: Lunch

13.30 – 14.00: Återrapportering från rundabordssamtal

14.00-14.30: Samtal med statssekreterare Karin Juhlin: Reflektioner kring rundabordssamtal

Moderator: Charlotta Norrby

14.30 – 14.45: Avslutande ord

Statssekreterare Karin Juhlin & Charlotta Norrby

Annex 1: Återkoppling från deltagare (mini-enkät, LYYTI):

Deltagarnas återkoppling visar på ett övergripande positivt intryck av arrangemanget, där flera lyfter fram värdet av att samla civilsamhällets aktörer tillsammans med representanter från regeringen. Särskilt uppskattades närvaron av både minister och statssekreterare, vilket upplevdes som ett viktigt tecken på dialogvilja och öppenhet från regeringens sida. Som en deltagare uttryckte det: "Värdefullt att minister och statssekreterare deltog och delade tankar och aktuell information."

Formatet med en blandning av plenumföredrag, diskussionsgrupper och möjlighet till frågor beskrivs som välbalanserat och inkluderande. En deltagare kommenterade: "Jag tycker det var en bra blandning av metoder, från talare i plenum, diskussionsgrupper och att det gavs möjlighet att ställa frågor och att det modererades så inte några tog andras utrymme." Detta bidrog till en god dynamik och upplevdes som ett effektivt sätt att främja dialog och erfarenhetsutbyte.

Nätverkande lyfts fram som en av de mest värdefulla aspekterna av evenemanget. Många uppskattade möjligheten att möta andra civilsamhällesorganisationer (CSO:er) och diskutera gemensamma utmaningar och perspektiv. En deltagare sammanfattade detta väl: "Alltid intressant att få dela erfarenheter och utmaningar – men också att få en bra dialog med såväl biståndsminister som ny statssekreterare."

Samtidigt framfördes konstruktiv kritik, särskilt kring tidsdispositionen. Flera deltagare upplevde att tiden för dialog och fördjupade samtal var för knapp, vilket begränsade möjligheten att fullt ut ta tillvara på den samlade kompetensen i rummet. En annan aspekt som lyftes var behovet av att skapa trygga rum för öppen dialog. En deltagare uttryckte oro över att närvaro av myndigheter som Sida kunde påverka framtida finansiering, vilket i sin tur kan hämma öppenheten i diskussionerna.

Sammanfattningsvis visar kommentarerna att evenemanget upplevdes som meningsfullt, välorganiserat och viktigt för att främja dialog mellan civilsamhället och regeringen.

Regeringskansliet

Rapportörer: Shailee Parasnis,
Moa Sandberg, Elin Mann, Oscar
Behrmann, Love-Lis Liljeström,
Alma Fredin, Joel Hildingsson,
Julia Rothoff, Leandro Ortega,
Maja Edfast